

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor v. m. kedden, csütörtökön és szombaton dében.

Az évfolyamra 3 ft. o. d. Hirdetési ár: négyhastós sorát először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. d. s. minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés a hirdetés a kiadó-hivatalnál kasszaitik.
A sajtótervi cikkek sora után 25 kr. előleges befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzandók.

KIADÓ-HIVATAL:

Középuteza, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési felhívás

K. KÖZLÖNY

oct.—dec. folyamára.

Lapunk előfizetési ára:

Égészre	12 forint.
Félévre	6 "
Évfolyamra	3 "

Az előfizetési pénzek kiadók Stein János középutezai könyvkereskedésébe bérmentve küldendők, hol a lapok pontos szétosztásáról gondoskodva van.

Kolozsvár, october 23.

(H. S.) Felette ócsó neme a dícsőségnek az, a mit most némely publicista arat, lez-kéztetvén minket erdélyi magyarokat, hogy bezzeg megadjuk most árát azon feszes politikai programnak, azon puritán dacznak, melynélfogva 1861-ben kedvező kilátások közt vonakodánk bele menni egy külön erdélyi országgyűlésbe!

Az 1861-diki magyar kormányfőfiak s az erdélyi magyar párt cserben hagyta a kormányt és municipiumokat, maguk készítették elő az octroyált erdélyi országgyűlést, melynek követői ma már a reichsrathban ülnek, s így az erdélyi magyar párt egész politikai rendszere halomra dől.

Ebből áll a leczke, s mondatjuk, keserű labdaes. De mit tehetünk mi róla, ha gyógy-ereje kórállapotunkra nem teszi meg azt a hatást, a mire e doctorok, a politikai pathologia újabbkori felfedezései után, talán egész bizonyossággal számítanak!

Vannak idült bajok, melyek ellen sem keserű só, sem érvágás nem használ, s ilyen nálunk az a jogérzelem, amaz erkölcsi világ-nézet s független meggyőződés, mely csak jogszerű tények illetékességét ismeri el, mely ösztönyszerűleg óvakodik a morálnak azon nemétől, melyet magában az opportunus szempontja állít fel, s mely soha meg nem aláz-tathatik.

Ugy van, 1861-ben hatalmunkban állott volna egy külön erdélyi országgyűlésen tán ecleatans vereségét készíteni elő a birodalom sorsára befolyást gyakorló azon pártnak, mely a februári patens által az octoberi diploma kinyilatkoztatásait tulszárnyalva, s majdnem egyidőben a jogeljárás szerencsétlen elem-létét kimondva, a magyar korona független-sége és integritásának alapjai ellen nyílt támadást intézett. E támadás, mely akkor csak kísérlet volt, mint sok minden, kétségkívül visszaveretett volna, a nélkül, hogy kényte-lenek leszünk vala azon eszközökhöz folya-modni, a melyekkel a mostani kormányfő-fiak programjukat annyi erélyvel, oly hajt-hatatlanul, sans géne keresztil vívék.

De ne feledjük, hogy a Királyhágón in-nen valamennyi törvényhatóság legelőb nyilatkozta ő Felségehez odairányult, miszerint egy külön erdélyi országgyűlés, az 1848-diki királyilag szentesített törvények után, minden jogi alapot nélkülözvén, az csak octroyálás utján lenne már összehívható, a mi az oct. diploma szellemével ellenkezőnek, minélfogva azon legalázatosabb nyílt kéréssel járultak, hogy a törvényhozás jogát a pesti közös or-szággyűlésen, mint rájuk nézve egyedül il-letékes téren gyakorolhassák. És ezek a tör-vényhatóságok, a melyek ő Felsége legma-gasb színe elébe ily határozott nyilatkozattal járultak, nem octroyált, hanem törvényszerű municipiumok valának, a melyeknek szava-zata kétszeres súlylyal kellett hogy birjon

minden alkotmányos érzelmi hazafi előtt, akár volt az kormányfőfi, akár csak egyszerű magánzó.

Ne feledjük, hogy a magyar országgyűlés ő Felségehez intézett feliratában kimondá, hogy azon törvények, melyek Erdélyt Ma-gyarországgal egyesítették, s miket a mult évtizedi absolut hatalom mellőzött, de meg nem semmi íthetett, az alkotmányosság elvé-nek kimondásával szükségképen ismét életbe-léptek s az egyesülést újból kérdésbe vonni nemcsak elő törvénnyel ellenkező tény, ha-nem politikai tévedés volna; nem annyi lenne ez, mint Erdélyt nem egyesíteni Magyarorszá-gal, hanem Magyarországtól valósággal el-szakasztani, és ez a sanctio pragmaticaval merőben ellenkezőnek.

Az akkori kormányfőfiak eleget teendő-k az uralkodó Felség kívánatának, akartak ugyan országgyűlést hívni össze az 1791-i alapon s azon czéllal, hogy az csak is az 1848-diki törvények által is meg fenhagyott autonómia körén belüli kérdésekkel foglalkozván, ne vág-jon ő Felsége azon kinyilatkoztatásába, mi-szerint az 1848-diki törvények revidealandók, azaz ne vágja ketté eldöntő határozatokkal ezen revisionnak Erdélyre vonatkozó lehetőségét.

Ő Felsége kegyelemmel is fogadta az ak-kori korlátnak b. Kemény Ferencz ő unga-tervezetét egy lehető országgyűlésről, de a belpolitikai eszmék hullámszáma miatt e terv gyorsan elejtetett, és így éppen nem Erdély államférfiai mult, hogy egy kiegyenlítésre tü-rekvő országgyűlés nem hivatott össze — mely a közvélemény általános rokonszenvével még így sem találkozt — sőt éppen azon ok kényszerítte az akkori korlátnokot lelépni, mert az általa beadott országgyűlési terv egy-szerre megsemmisítettett. És következteti az akkori kormányfőfiak lelépése.

Természetesen! mondanák a leczkésztők: ők visszaléptek, mert összecserélik a diplo-mata szerepét a juri-taéval; feledék, hogy a politikában nincs helye a feszes morálnak, hogy legjobb czél az, mely hasznót és dia-dalt foglal magában, s legjobb eszköz az, mely minden áron e czélhoz vezet!

Ez az elmélet a Magyarország és Austria közt fenforgó viszály kérdésében vagy mielőbb el kell hogy érje a culminatio s önmagában megsemmisítés pontját, vagy tovább feszítve, beláthatlan bonyodalmakban boszbulhatja meg magát. Oly elmélet ez, melynek tán még vol-na némi magyarázata a nagy külpolitikában, nem tudjuk! de itthon a rend és béke embe-renek tüleiben aggasztólag kell, hogy han-gozzék; mert mi egyéb ez, mint a tények jogának az írott jogok fe-libe való helyezése. Ily elmélet a mi fejünkbe sehogys meggy, mert a hatalom és a jog viszonyáról felfogásunk egészen más, s hazudtolja bár meg a történelem időközön-ként, mégis igaz marad, hogy a pusztá, s csak önmagára támaszkodó hatalom joga végre is ingatag alapon nyugszik, érvénye a szeren-cse esélyeitől függ, ma van s holnap tán egy rázkodás folytán összedől és soha többé fel nem támasztható halottaiból, míg a jog — nem látjuk-e, hogy a jog eltiporva a hatalom és elnémitva a terrorismus által, daczára min-den repressaliának, tovább él és meg nem semmisülhet, valamiddig önmagát fel nem adja, sőt előbb-utóbb felemelt fejt és ér-vényre tör, nem azért, mert mi ugy szeretjük hinni, hanem mert az erkölcsi világnak szint-egy meg vannak a maga erős kéréllhetlen törvényei, s mert a valódi, az erkölcsi diadal korszoruját csak azon hatalom nyeri el, a melynek életelve nemcsak uralom, jelszava nemcsak opportunus. És mi felette sajnos-nak, hogy ne mondjuk gyanusnak találjuk,

hogy a tények jogának veszélyes elmélete épp azon oldalról talál szöszolókra, a honnan ter-mészetesebben bangzanék a legitimitás szózata.

Az 1861-diki magyar kormányfőfiak és „erdélyi magyar párt“ egész politikai rend-szere, bármint korholhassék is, de azt el kell ismerni, hogy végre is a jogi állam érvénye-sítését, a kölesönös érdekek szabad egykez-dés utján méltányos kielégítését és megnyug-tatását, a birodalmi kapcsolatoknak törvényszerű szilárdítását tűzte ki czélul.

Valjon e politikai rendszer összedőlnek tekintendő-e, s még pedig azért, mert a sze-beni octroyált országgyűlés, saját rendkívüli alapszabályai feltételeit sem teljesítve, huszon-hat száz és román követet küldött a biro-dalmi tanácsba? Hiszen az egész világ tudja, s bécsi ellenzéki lapok is naponta emlegetik, hogy minő jelentősége lehet e diadalnak, mely-nek értéket annyira devalválja az előzmé-nyek egész sorozata: octroyált országgyűlés, az alapszabályok által előre biztosított kor-mánypárti majoritás, a tudva levő eszközök al-kalmazása a választásoknál, a magyarok és székelyek részt nem vétele stb.

A magyar politika rendszere ugyanaz a Királyhágón innen és túl. Akkor dől vol-na az össze, ha a magyar és horvát országgyű-lések törvényes szerkezettel a februári patenst elfogadták, s a követveit a birodalmi ta-nácsban ülnek.

De még csak az erdélyi országgyűlésbeni részvételre se tudtak rábírní bár egy pár er-délyi magyar törvényhatóságot sem, pedig ez érdekekben, mint a követválasztási mozgalmak-ról szóló tudósítások eléggé bizonyítják, min-den meg volt mozgatva kivált Csikban és Gyergyóban.

Lám, a birodalmi tanács keblében magá-ban is minő vélemény nyilvánul az erdélyi száz és oláh követek megjelenésének fontos-ságáról. A morva reichsrathok kijelenték, hogy még most se ismerik el a birodalmi tanácsot de jure, de facto kiegészítettnek. Igaz, hogy e nyilatkozatot az ülésben jelen volt tagok le-nevették, lehajtozták. De mit mond erre a „Vaterland“? E hahótázó urak — ugymond — csak azt bizonyították be, hogy legalább is — nem komoly férfiak.

Kisszerű szempontból tekintik azok Austria nagyszerű alkotmányügyét, a kik annak sark-pontja körül a megoldás diadalát már bevég-zett tény gyanánt proclamalják, csupán mert a magyar korona területe alig egyötödének fele jól, rosul most már képviselve van a birodalmi tanácsban.

Maguk a független bécsi lapok is faesar-gatják erre fejüket, s mint az alábbi közle-ményekből is látható, a magyar politika rend-szerét, daczára minden tényeknek, nem látják halomra döntve, s a leczkét nem annyira az 1861-diki kormányfőfiak és erdélyi magyar párt, mint inkább amaz urak felé tartják in-tézendőnek, a kik diadalérzettől sugárzó arc-zal készülnek fogadni a reichsrathban Erdély mesterként képviselőének egy töredékét.

Csodálkozunk, hogy a pesti „Ungarische Nachrichten“ is Erdélyt s tán ezzel Magyar-országot valóban a reichsrathban látja már, míg bécsi collegái közül többen nem ugy lát-nak. Valami hibája kell hogy legyen a szem-tivegének, vagy talán — De ne talál-gassuk! Olyan émelegösök kezdenek már len-ni ezek a mai divatu találos mesék!

— A „Vaterland“ a szászoknak és románoknak a birodalmi tanácsba történt belépése folytán a politikai pártok állásáról ezt írja:

„A kormány az alkotmány keresztültite-lére 1861 óta választott utón már sokkal mesz-sebb haladt, és ez uton már sokkal több — habár a mi meggyőződésünk szerint részint

szinleges, részint esalékony — vívmá-nyokat tett, hogy sem érvek által rábírat-hatók, más utakat választani.

Miután mi ezen meggyőződésektől át va-gyunk hatva, mindaz, a mi e közben alkot-mány-ügyeink tekintetében történt, kettős je-lentőséggel bír reánk nézve: egy külsővel, mely a pillanatnyi parlamentarizmus helyet-re való befolyásban áll, és egy bel-jelentőséggel, melynek hatása csak akkor lesz érezhető, ha a nagy ügy végleges megoldása forog fenn.

Mi képezi már most az erdélyi szászoknak és románoknak a birodalmi tanácsba történt belépésük küljelentőségét?

Az urakháza nem nagy eredményt lehet az. A ministeri többség az urakházaiban tul-nyomó. A meghívott vagy kinevezett 9 tag közül legfeljebb ezeknek kisebb fele fog, ré-szint agkor, részint sürgős ügyek, részint más okok miatt valósággal megjelenni. Ez a párt-állásokat nem fogja megváltoztatni, legfeljebb tán az ünnepélyesen cseades teremben koron-kint egy hanggal több fogja hallatni magát.

Máskint áll a dolog a képviselőházban. A mostani ministerium ugy járt, mint a juste-milien ministerium járt szokott mindig és mindent. Azok, kikre kezdetben támaszko-dott, és a kiket magával együtt felemelt, las-sankint átalakultak liberális ellenzékké és át-mentek a baloldalra. Már a mult illésszak fo-lyamában tudva volt, hogy ők felmondták a ministeriumnak az engedelmességet és Schmer-ling urnak kerekén kijelentették, hogy többé nem tartóznak az ő pártjához, és így történt az is, hogy a ministerium, bárhogys is igye-kezett mindig feltüntetni alkotmányos érztile-tét, mégis azon igen alkotmánytalan helyzet-ben volt, hogy nem birt semmi majoritással, vagy, hogy kiméltől fogjuk ki magunkat, nem birt legalább biztos majoritással a kép-viselőházban. E közben versenyyegése a ház ve-zetőivel még tovább fejlődött, és nem hisztük magunkat czafolatnak kitenni, ha azt állítjuk, hogy az antagonizmus az egyik részről épp ugy mint a másikról nyíltan elismertetik. A ministerium ez okból igyekezett a most folyó illésszakban tulajdonképi ministeri pártot ala-kitni a képviselőházban. Ezen párt 35—40 szavazattal bír, a házban 110—120 tag szo-kott megjelenni, az említett párt tehát eddig határozott minoritásban volt. Az a kérdés már most, hogy minő állást fog elfoglalni a 26 erdélyi.

A ministerium, mint lálszik, arra számít, és hitünk szerint — legalább a jelen illé-szakra nézve — méltán, hogy az erdélyiek mindnyájan az ő pártjához fognak csatlakoz-ni. A ház aztán számban mintegy 140 re rugna, és így 60 szavazattal valamivel több felett rendelkeznek; ez ugyan még nem majoritás, de a legszamosabb tagból álló zártkörű párt-töredék, melynek reménye lehet felküzdeni ma-gát majoritássá. A tagok szaporodása tehát igen kívánatos volna, és pedig annyiival in-kább, minthogy a ministeri párt eddig hiányt szenvedett jeles előbarczosokban is; Hopfen, Tinti, Hartig gróf a ház szabadelvű notabili-tásaihoz tartoznak ugyan, de harcban a bal-oldal matadorjai ellen erejük még sem ele-gendő; néhány parlamentariter már iskolázott és harezdedett száz jó szolgálatokat tehetne itt. A 26 erdélyinek belépése tehát a képvi-selőházba mindenestre némi élénkséget, in-gert fog kölesönözni a kissé unalmassá vált illésszaknak — és ez mint tudva van, az al-kothmányos ügynél is földog — sőt a parla-mentaris helyzetet lényegesen meg is változ-tathatja és ez által a baloldal magaviselétére is megint meg ki nem számítható befolyást gyakorolhat.

Ezen esemény azonban még más tekintet-ben is megint élesebbé fogja tenni a bi-rodalmi tanács tárgyalásait. A birodalmi ta-nács, már most összbiradalmi tanácsosá nyil-latattva, „nem fogja többé a terhes ille-tékességi kételyek által visszatartóztatni engedni magát attól, hogy ne használja összes alkot-mányos kiváltságait“ — így fejezi ki ugyanis magát a „Presse“ — nem mi, mert mi nem vagyunk képesek még itt látni az alkotmá-nyosságot.

110 May 1902

kelységnek csak egy követjeltöltje van M. M. a románoknak is egy, az administrator: mondják ő mlga hosszas fáradaimait tetézendő a választáson is személyesen jelen lesz, az eredmények hivatali tekintélye általi biztosítása végett.

Oct. 9.

Tegnap folyt le a 3-dik követválasztásunk Ditróban. Nagy számú választók gyűltek össze harmadszor is ismételné kétszer megitt választásukat.

A választást vezető bizottmány élén a választó nép előtt megjelent a főkirálybírói helyettes Szabó Ádám ur.

Az elnök elővasta írott hosszú beszédét, megtanultuk abból, hogy M. M. kétszer megválasztott követünk előbbször nem ment be, másodsor lemondott, s így mást kell most választanunk, még pedig olyant, ki begyeen az országgyűlésbe; mert ellenkező esetben felelősök vagyunk több közérdektől dolgok nem tárgyalhatásait, vagy érdekeink ellen leendő elhatározásait: papi kepe, főadó, vasut, hitelintézet, vizek regulázása stb.

M. M. kinyilatkoztatta, hogy 2-or is éppen a szerint a azon okokból nem ment be mint előbb, felfejtette, hogy be nem lépésének nyilvánítását is az elsőböz hasonló módon tette, s így végezte szavait: „vagy nincs tehát különbség a be nem menés és lemondás között, vagy ha van, akkor nem igaz mit az alkibíró ur felolvasott; azonban lemondok most megmutatni kívánván, hogy a be nem lépés politikáját nem egyedül képviselem“, s felszólította a választókat, hogy szavazatát neki senki se adja, mert megválasztását nem fogadják el.

Lemondott követünk s administrator ur között ezután egy beszélgetés kezdődött, melyet a mig hangosan folyt, legnagyobb érdekel hallgatunk. Azon kis explosio, melyet administrator urnak néhány sértő szavai előidézték, nem sokáig tartott, mert adm ur kielégítő magyarázatot adott; a beszélgetés azután egészen nyugodt folyt. Mely beszélgetésben székünk helyzete híven festetett, de a melyet e szük lapon a nyilvánosságunk átadni hiába törekedünk; csak annyit említek meg, hogy a beszélgetés folyamán M. M. székünk helyzetét oly híven festé, annak sérelmeit pont-pontra oly igazán és minden nagytás nélkül adta elő, hogy azt mindnyájan eskünkkel megerősítve is után mondhatnók.

Különösen kiemelte a követválasztás körüli eljárásokat, melyekre megjegyzé, miszerint azok erőszakos voltak, és sokféle eltérések miatt több kárt tesznek a kormány érdekeinek, mint a mennyit akár-mely ellenség tehetné.

Megemlíté, hogy a községek véleményének kiterjesztése, ez által a választók lelkiismeretének erőltetése, s a választandó követ utasítása az ő Felsége által kiadott alapszabályok §-saival homlokegyenest ellenkezik.

Elmondá, hogy az értelmiség népszerűtlentése, az osztályok egymás elleni igaztása a kormánynak kedvező eredményt nem okozhat s előtte kedves nem lehet; a 48-diki események gyakori fölemlítésére megjegyzé, miszerint a 48-diki eseményekre ő Felsége legkeze vetette az utolsó fát, s ő Felsége loyális alattvalóinak azt föllebbenteni nem szabad többé, s hogy ezt az administrator urnak azonkívül se kellene, ki 1848-ban a legbüggöbb hazafiak egyike volt.

A kepe nem fizetés, főadó nem adás, vasut, hitelintézet, Maros regulátora stb. figyelemzetté administrator urat, ne igérjen olyan sokat a kormány nevében, melyeket a kormány nem adhat, mindezekkel — úgymond — tömördek kellemetlenségnek van elbintve magva, s a kormány tekintélye vesz.

Midőn a beszélgetés folyamán M. M. a felesiki királybíró faluzó kapacitátját emlité, mely szerint az az urbéresék telkei meg nem váltása okát a esiki követnek 1847-ben mondott beszédéből következtette, adm. ur azon öszinte észrevételt tette, hogy annak nem lehet imputálni, hiszen mindnyájan tudjuk, hogy együttgyű, boldogtalan ember.

Végre M. M. a szomszéd székre mutatott, melynek administratora katonaságban nőtt fel, polgári pályára magát nem képezte, s mégis önmérséklettel tud élni, s a kormány nevével nem idegeníti el a népet. Ő mlga látható indigénatioval szólott: ugyancsak nem fognak engemet talán L-al párhuzamba tenni? Ha engemet L. párhuzamba tesznek, akkor nem szölok többet!

Administrator ur a bajok nagy részét onnan következtette, hogy egyedül magának kell dolgozni; mily boldog volnék én — úgymond — ha tisztikaromat az urak sorából recrutirozhatnám; no már aziránt biztosítom, felelte M. M., hogy sorainkban az administrator ur regimentje számára recruták nem nőnek, de azért lehetne legalább a szabályok, a §-sok szerint kormányozni a széket, s nem oly ün-

kényyel mint most, midőn azt bihetné az ember, hogy mi sem Austriában, sem Magyar- vagy Erdélyországban, hanem egy Csikországban élünk.

A választás eredménye 4 órakor hirdette-tett ki: Puskás Ferencz 211, Szabó Ádám 29 szavazatot nyert.

Puskás Ferencz az 1861-ki alkotmányos tisztikarnak Csikszékben egyik határozott tagja volt, s elveihez mindenkor hű levén, társai-val együtt lemondott s azóta gazdaságának és családjának él, úgy hisszük követtévalasztatása gazdasága folytatását legkevésbé sem fogja megakadályozni.

A választás folyama alatt egy idegen uri ember (K. J. örmény) minden fáradságát arra fordította, hogy zavart idézzon elő, nem tudjuk mi okból. Ez az ur nem volt választó egy távollevő birtokos szavazatát akarta beadni, mint mondá, annak megbízásából. Később aztán egy vendégülbe oly illetlenül viselte magát, hogy az ajtón kívül tetétek, de szerencsére akkor ment el ott administrator ur s kocsijába vette az tildözöttet.

Administrator ur nem várta meg az eredmény kihirdetését, Z. J. örmény, nagybirtokosnál, hol szállva is volt, ebédelvén korán elment.

Szép renddel folyt le a választás, csak azt követett éjjel történt egy kis excessus: Z. J. ur ablakait bevették.

Némelyek a havasi román választóinkat gyanusítják, kik nagyon ingerültek voltak, miért hitették el velök előre, hogy most a székeiket is S. A. urat választják.

Vannak, kik azt hiszik valamely kegyes alamizsnálkodó tette, ki el nem tűrheté, hogy egy birtokos, ki 5 ezer kalongyát biztosít, csak egy vékát igérjen az alföldi szükölködőknek; semmi próba nincs egyik gyanu mellett is, valamint azt sem hisszük, hogy Z. J. ur ablaktányérai az napi vendégszeretetének estek volna áldozatul.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Az erdélyi bir. tanács tagjai, mint az „Öst. Korr.“ írja, a jobb centrumban szemeltek ki helyüket s mind a 26-an együtt fog-nak ülni.

— Az erdélyi vasut ügye, melynek eldöntése a hitelintézetre nézve oly rendkívüli fontossággal bír, minthogy majd minden tisza-vidéki vasut-részvény birtokában van, mint egy frankfurti lapnak írják, új stadiumba lépett. A kormány ugyanis maga akarja a vasutat építtetni, hogy ez által a kincstár nyerje azon tetemes ösztalékokat, melyek különben a részvényesekre estek volna, mit annálkább tehet, mivel mind az egyik, mind pedig a második társaságnak úgy is 7-8% ott kell biztosítania.

— Nádasdy gróf, az erdélyi udv. kancellár ő exoja — mint igen hiteles forrásból halljuk — nagyon veszélyes szembeteg. Ily súlyos körülmények közt aligha valósuland azon hir, hogy ő exoja Forgách grófnak a magyarországi udv. kancellár ő exojának lehetne bizonyos eshetőségek közt utóda; sőt valószínű, hogy teljesen visszavonul az államszolgálatból, súlyos betegsége képtelenné tevéen oly fontos állomásra, minő a kancellárság. Nádasdy gróf ő exoja utódaul az erdélyi kancellári állomásra, Reichenstein báró alkanzellár van döntő körökben kijelölve. (A „Gen. Corresp.“ most jelenti, hogy Reichenstein báró titkos tanácsosi címmel ruházott fel.)

— Lenhossék egyetemi tanár a magyar orvosok és természetvizsgálók nagygyűlésének sebézi szakülésén bemutatott görösői készítményekből álló remek gyűjteményt is állított össze, mely az agyi idegek eredeti helyeit, az agy febré és szürke állományának egymás-hoz viszonyait, s a gerinczagy érző és mozgási idegrostjainak oszlopait különféle magasságu átvágatokban szembetűnőleg mutatja. Az idegtan kedvelői valódi élvezetel időznek a görösői boncztan eme földériett tudományos adatain, s a szives tanár ur örömet megmutatja páratlan gyűjteményét azon ügyfeleinek, kik e végett őt fölkeresik. (Gy.)

— A Reviczky Széver és Zilahy Károly urak által, az alföldiek javára szerkesztett Album, mely már sajtó alatt van, 18 iven a legjobb magyar íróktól tartalmaz közleményeket. A prologot Tompa, az epilógot báró Eötvös írták, versben. Jókai, b. Józsi, Degré beszélek, Falk Miksa gr. Széchenyi végnapjait tárgyzó ismertetés, Flóra, Izidora, Arany, Tolnai, Szász Béla, sab. költeményekkel gazdagították az érdekes irodalmi vállalatot, melyre 2 ftrjával Pfeiffer pesti könyvkereskedésében folyrást előfizetheti. Az Album 3000 példányban jelenik meg, s minthogy hirdetések is tartalmaz, nagy elterjedtségénél fogva ajánlatos az üzleti osztály számára is. A hirdetések illeté-ge is Pfeiffer könyvkereskedésében lehet értekezni.

— Említettük, hogy Emilia, a „Családi Kör“ szerkesztője, az alföldi szükölködők javára „Szeretet könyve“ című vállalatot ad ki, melyet az illető nyomdász stb. díjtalanul állít ki, s így az egész előfizetési ár (egy példány ára 1 ftr) az inségeseknek jut. Ed dig e szép vállalatnak 3000 előfizetője van, és Emilia az aszálly által látogatott egyes helyekre már 1200 ftrt küldött. Nemes vállalkozás.

— Berliu censura. Meisel népszínháza, hol „A divatos filkók“ czim alatt politikai élcezzel telt bohózatot adtak, bezárattott s az igazgató azzal lett fenyegetve, hogy az engedélyt elveszti. A censura ugyanis azt állítá, hogy több kitérőt helyet mégis elmondottak. A színház elűtt, a bezárattaskor, nép gyűlt össze, de ezt a rendőrség eloszlatá.

— Prosznitzban f. hó 15-kén végeztetett ki azon négy Schlick-huszár, kik f. év jan. 22-kén Deditben Pospischil kereskedőt, ennek nejét és sógoróját meggyilkolták és kirabolták. Mind a négy, hir szerint magyarországi. Feltűnő nyugodtsággal mentek a vesztőhelyre. Csak az utolsó, R. József, (26 éves, nős, egy gyermek atyja) ki a legbűnösebbnek tűnt ki, és társait halál helyéig kéntelen látni, a végű percekben ingadozott, miért is pohár vizet kellett neki nyújtani. A legfiatalabb, K. János, (25 éves, nőlen) ki legelőször végeztetett ki, midőn a kötel már nyakán volt, így szólott: „Isten nevében, pajtasok, mindjárt oda vagyok!“ A második, M. Bálint (27 éves, nős, egy gyermek atyja) hallgatag ment a bitőfához és szótlanul meghalt. A harmadik, K. György, (27 éves, nőlen) így kiáltott fel: „Isten veled Morava!“ Végre a negyedik utolsó szavai voltak: „Isten veletek, pajtasok; az örmesterőt bocsánatot kérek.“ — Ez utóbinal megjegyzendő, hogy a lelkes intéseit visszautasítá és még előtte való este az eléje nyujtott feszületet istenkáromlólag a földre dobta és lábaival taposá. A meggyilkolt kereskedő testvére és ennek napája jelen voltak a kivégzésnél, s ugyan ők a két fiatalabb gyilkos kérelmére előtte való nap a börtönbe mentek, hol ezek bocsánatukért esdekeltek. Elmentő az is, hogy a kivégzéshez épp a borzasztón meggyilkolt házaspár egybekelésének évnapján történt. A meggyilkoltak meggyilkoltasuk előtt csak 3 hóval keltek egybe.

— Az „Erdélyi posta“-ból: „A törvény-székekhez rendelt ment, hogy azon gyakorló ügyvéd, kik még az ügyvédi vizsgát az osztrák törvényekből le nem tették, kötelesek december közepéig letenni, ha az ügyvédséget gyakorolni tovább is akarják. Azon ügyvédek pedig, kik 1861 óta rendeltetésük helyéről eltávoztak, tartoznak oda visszatérni, vagy lakhelyváltoztatásuk okáról jelentést tenni.“

— A pest-losoncei vasut munkálatai már erőlesen folynak. Pest, Hatvan és Tarján között 2900 munkás van alkalmazva, a mi az inség enyhítésére nem csekély befolyással van.

— A dalmátiai szükölködők számára, leg-felsőbb helyről, bir szerint, 200,000 ftr rendeltetett, melyből 50,000 forint azonnal kifizetett.

— Obrenovics Mihály, szerb fejedelem a magyarországi szükölködők javára 100 aranyat küldött a m. k. helytartósághoz.

— Smolka — mint Lembergől írják — igen rosszul van. Sebe gyógyul ugyan, de lelke annál zűltabb. Buskomorság fogja el, s ez oly hátrányosan hat testére, hogy ereje naponként fogy. A népszerű férfiúról mindenütt szívélyes részvételt beszélnek.

A magyar országgyűlés kérdéséhez „A Botschafter“ ben egy magyar hozzászól, s polemizál a „Sürgöny“ azon állítása ellen, mnta a provisoriumot továbbra is fen kellene tartani, s mintha egyelőre nem volna tanácsos az országgyűlést egybehívni. A felszólaló ur óhajta, hogy legalább kísértessek meg, vajlon a provisorium nem nélkülözhető baj-e; ami pedig az országgyűlést illeti, szükségesnek látja, hogy az egybehívás-sék s vele — mint mondja — „egy csapás-sal“ — teljes siker éressék el.

— A dalmátországi szláv párt „Il Nati-onale“ című olasz közlönye egyik nőbbi számában új javaslatl lép elő, mely az ugynevezett autonóm és nemzeti párt öszszelvasztás-sára és a háromgy királysági eszme némi létesülésére céloz. A javaslat veleje im ez: „A dalmátok elfogadják a Horvátországi unió elvét, a horvátok pedig a dalmátokat az olasz nyelv szabad használatában és a köz-igazgatási autonómia élvezetében meghagyják; azaz: 1. Dalmát és horvátok közös országgyűlésben egyesülnek, mely minden harmad-évbén Zárában vagy Spalatóban öszszül. 2. A dalmát követeknek szabadságukban áll az országyűlésben az olasz nyelvet használni. 3. Mitűn az alaptörvények hatálya Dalmatiára is ki fog terjedni, a dalmát követek többségének belegezése szükséges. 4. Ezek-en áll annak eldöntése is, vajlon és mennyi-ben felel meg a megyei rendszer a dalmát viszonyoknak. 5. A helytartóság Zárában meg-marad, és a horvát kancelláriától függ. 6. A

dalmát törvénykezést illetőleg semmitési tör-vényszékűl a zágrábi hétszemélyes tábla szol-gál. 7. A dalmát helytartóság, valamint a tör-vényszékek is Bécsből és Zárából hivatal-ból olasz nyelven leveleznek, ha nekik kül-lében úgy tetszik. 8. Az olasz nyelv Dal-matiában továbbra is valamennyi hivatali-hivatalos nyelve marad. 9. A községek és hely-hatóságok szabadon választják ügykezelési nyelvüket. 10. Csakis iskolákban elvűl elfo-gadandó a nyelvek tükletes egyenjogosit-sága; ez ely különben lépcsőnkint megköze-litendő lesz, nehogy bármí, tényleg létező jogos érdek megcsorbitsassék. 11. Minden nemdalmátának, ki Dalmátországban a tör-vényszékeknel, a tanári karban vagy politikai hatóságnál hivatall vállalni akar, az ország mindkét nyelvben jártnassan kell lennie.

— Egy német paraszt az oroszlan-ke-trecben. Egy állatstreglet tulajdonosa nem rég egy éjszaki német kisebb városban fal-ragaszkot utján kihirdette, hogy ő annak, a ki az oroszlan ketreczébe bemegy, 100 tal-ért kész fizetni. Az előadás már csaknem végét érte és senki sem találkozott, ki a fel-hívat teljesíteni kedvet érzett volna magában. Midőn a bódét már zárni akarták, egy kis parasztlegény lép elő és így szól az orosz-lanszeliditőböz: „Hallja maga, én szeretém az-t a 100 tallért kiérdemelní.“ Általános meg-dűbbenés követte e szavakat, mert senki sem tett volna fel e kis emberről annyi bátorságot. Az oroszlanyszelidítő gunyosan mosolygott. Ugy, tehát ön csakugyan be akar menni? „Igen uram“ volt a felelet. Ugy hát jöjjön.“ A kis embert a bémész tömeg majd elnyelte, midőn a ketrecz közelébe vezetett, mely-ben a vadállat iszonyuan ordított, mintha fel-dühöd volna a merész vendég impertinentia-ján. — „Most hát felnyitom az ajtót“, mondá az oroszlanyszelidítő, „aztán lépjen be.“ — Igen ám — válaszolá a földi, a községre hunyorogva — én bemegyek, de előbb küldje ki azt a fenevadat, mert a hirdetésben csak az áll: „a ki az oroszlan ketreczébe be mer-menni, megkapja a 100 tallért.“ Kitérő ka-czaj.

— A „Szinbázi Látész“ statisztikai öszsze-állítást közöl, melyből kitétnik, hogy 1836-dik évben Magyar- és Erdélyországban öszsens 20 magyar szinagzató, 78 szinész és 52 szin-ész volt. Ezek közül 6 igazgató, 11 szin-ész és 5 szinész a szinpadon most is mü-ködik, 5 igazgató, 22 szinész és 23 szinész visszavonult, 9 igazgató, 45 szinész és 24 szin-ész pedig meghalt.

— A „Linz Zig.“ közli, hogy Seb. J. a-i postakiadó, 4 kiskorú gyermek atyja, az ot-tani rendőrségnel fejeltett magát, hogy nyom-ros és bitelezőkötől tildöztetve, 1700 ftrt tar-talmazó levelet elikkasztott és e pénzből 1000 ftrt saját szükségletére használt fel. Az illető a bécsi országos törvényszéknek adatott át.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. London, october 17. A „Globe“ a bécsi szerződést oly bohózatnak nevezi, a mely már kétszer végződött szomo-ruan Lengyelországra nézve. Ha most har-madsor sem lenne semmi kívánt követke-zménye az idevonatkozó diplomatiái működés-nek Lengyelországot illetőleg: akkor a bécsi szerződés többi pontjai is haszonvehetlene-kek tekintendők. A „Globe“ czikke e szava-kal végződik: „A középkor fekete idői újból előjönnek s elkarhoztatják a 19-dik század polgárisodását.“

Anglia is, Franciaországgal egy idejűleg egy nevezetes államférfiát vesztette el. Octo-ber 12-kén halt meg Lyndhurst lord. Pályája kezdetén whig s Volney barátja és utitársa s az 1817-ben felségáruhlással vádolt radikálisok heves védője; nem sokára tory-ministeriumba lépett. Lyndhurst Bostonban, Amerikában szűl-lett, de még akkor, a midőn ez III. György uralma alatt állott. 1826-ban főállantügyész-szé lett, s ekkor a cambridgei egyetem megválasztotta őt a parlamentbe s nem sokára „Mas-ter of the Rolls“-nak nevezték ki. Lyndhurst három ízben volt államkancellár. 1830-ban tevékenyen működött a reform-bill ellen. Lynd-hurst nagy szónok volt, s a tudományt és irodalmat mindig hatalmasan elősegítette. Sir Robert Peel alatt 1841-ben harmadsor lett államkancellárrá s 1846-ban végkép kilépett az államszolgálatból, de ezen idő óta nagyon gyakran lépett föl mint szónok a felsőházban.

Franciaország. Páris, october 18. A mai „Memorial diplomatique“ azt írja, hogy Angliának soha sem volt szándékában a len-gyeleket hadviselő félnek ismerni el Orosz-szággal szemben. Russel lordnak értésére ad-ták, hogy egy új lépés azonnal a diploma-tiai viszonyok megszüntetését vonná maga után pétérvári és londoni kabinetek között.

A „France“ oct. 16-ki számában követke-zőleg elmélkedik a lengyelkérdés felett: Az elszigetelt cselekvésen kívül, a melyet az eszélyesség visszautasít s a hazafiaság nem mozdít elő, két lehetőség van. Vagy fentartja

a három hatalom az eddigi közös eselekvést s ez esetben nem lehet feltenni, hogy a status quo végéltérre nyulják a nélkül, hogy a három hatalom komoly elhatározással ne tanúsítsa, hogy ők éppen oly egyesek tetteleg fellépésre, mint az alkudozásra voltak. Vagy pedig kijelenti Angolország és Austria, hogy ők a diplomatai közbenjárás határvonalait semmi áron át nem lépik, s ez esetben a „France” nem látja át, hogy Franciaország, a mely az ügyben kevésbé van érdekelve mint ama két hatalom, miért látna szükségnek tovább menni, mint ők. E két ut valamelyikén kell a helyzetnek okvetlenül kifejlődni: vagy együttes működés, a mely tettekre és eredményekre megy át; vagy pedig Franciaország Európára bízta a felelősséget az ügy zátonyra jutásáért. A „France” nem tartozkodik kimondani, hogy az első megoldást tartja egyedül következetesnek és valószínűnek. Ha azonban a második, adott körülmények között, elfogadhatlannak látszik, ezt nem Franciaországra, hanem Európára nézve kell így érteni. A sebastopoli és solferinoi Franciaországra nézve egy ily megoldásban nem lenne semmi el nem fogadható. Nem Párisban — így végzi a „France” — hanem Bécsben és Londonban kell kopogtatni.

Az „Opin. nat.” jellemző észrevételt tesz a „France” fenidézett cikkére. Emlékeztet a „Moniteur”-nek egy 1854-i febr. 22-i nyilatkozatára, a melyben a nevezett lap forradalmi mozgalmaktól óvakodásra intett s végül azt mondotta, hogy „Franciaország nem engedheti meg, hogy ha a francia és osztrák zászlók keleten egyesülve volnának, az Alpokon elválaszták őket.” Ama nyilatkozatban kettő a nevezetes: egyik, hogy ott csak Keleten és Olaszországban lehet forradalmi mozgalmakról van szó, nem pedig más országokban s jelesen Lengyelországban történhet zavarról; a másik, hogy Franciaország csak oly feltétellel igérte meg nem engedni, hogy ők Auszriától elszakítsák, ha Austria egyesíti zász-

lóját Franciaországgal. „Miután pedig — így végzi okoskodását az „Opin. nat.” — Austria, a mely végig semleges állapotban maradt, sem a Bosporusnál, sem Krimában nem egyezett a zászlóit a mieinkkel, Franciaország öt évvel később méltán feloldozva hibeit magát ama kötelezettség alól, hogy a két állam zászlójának egyesülését az Alpokon tiszteletben tartsa. A többi elbeszél a magentai és solferinoi haditudósítások s a miánói kiáltvány. Azok az államférfiak, a kik a bécsi udvart egy mindenki előtt gyannus semlegesség tagadó politikájában tartják vissza, jól teszik, ha amaz iratokat ismét elolvassák.”

Minő politikát követessen jövőre Franciaország Mexikóban? E kérdésről a „France” következőleg ír: A mexikói nép, a melynek Franciaország kardja visszaadta a szabadságát, Miksa főhercegnek ajánlotta fel Mexikó koronáját. A főherceg elfogadta az ajánlatot s trónra lépése már nem sokáig késheket. E ténnyel szemben, a mely által mexikói hadjáratunk célja ez uttal el van érve, az a kérdés merül fel, hogy minő politikát és magatartást követessen továbbra Franciaország? A „France” némi részben igazat ad azoknak, a kik azt mondják, hogy azonnal ki kell vonni a francia csapatokat Mexikóból. Igen, ugymond, ha csak arról volna szó, hogy Franciaország egy súlyos felelősséggel terhelt állást készít elő e lépése által magának, hogy Északamerikával háborúba keveredhetik, s kizárólag saját érdekeiért semmi kártalanítást nem nyer: mégis vissza kellene huzni seregét Mexikóból, miután a munkát, a melyben becsülete és zászlója forgott kockán, bevégezte, s magára hagyni az új kormányt, a melynek trónra emelését francia katonák bátorsága készítette elő. Azonban a „France” úgy vélekedik, hogy vannak más, nem kizárólag francia érdekek, a melyek tekintetét érdemelnek. Van egy egyetemes érdek, a mely velünk s minden nagy hatalommal közös, s a melynek nem lehet hátat fordítanunk. Ez az

érdek abban áll, hogy közép Amerikában egy erős és rendszeres kormányt alapítsunk, a melynek becsületességében elvégre bízhatnánk az idegen kormányok. Arról van szó, hogy biztosítsuk egy ország függetlenségét és semlegességét, a mely a világnak természetes kereskedelmi útja. Hogy összeköttetéseket hozunk létre és tartunk fenn, a melyek lehetőséggé tegyék ama világrész belső, még kiaknázatlan kincseiből részt vennünk. Arról van szó, hogy Mexikóban egy hatalmas védgát állítsunk az északamerikaiak hódításra törekvő dicsvágya ellen. Nem lehet egyedül Franciaországtól kivánni a súlygyen és általános jólét ezen érdekének kielégítését; a polgárosított hatalmak együttes cselekvése szükséges oda. Adja meg Miksa főhercegnek a biztosítékot, a melyet ő nem kívánhat egyedül Franciaországtól, a melyet nem adhat egyedül Franciaország, egész Európa, a mely épp oly nagyon van érdekelve az új mexikói császárság nagysága, szilárdsága és tartóssága által.

Németország. Berlin, oct. 17. Itt most egy sajtóper vonja magára a közfigyelmet. A „Kladderadatsch” című élelapp egyik régebbi számában egy képet bocsátott közre, a mely egy párkát ábrázolt, egészen Bismarck-hoz hasonló arccal, a mint olójával egy papir szeletet vág ketté, a melyre e van írva: „Alkotmány.” Az államügyész sértést talált e képen Bismarck ur hivatalos állása ellen, s perbe fogta a szerkesztőt. Az első bíróság felmentette a vádlottat; a feljebbviteli törvényszék azonban, rágalmozó becsületsértésért 50 tallér pénzbírságra vagy egy hónapi fogságra ítélte Dohm urat a „Kladderadatsch” szerkesztőjét.

Orosz- és Lengyelország. Varsóból írják, hogy ott minden házhoz 10, 20, 30 katonát szállítottak be. A nemzeti kormány titkos városkapitánya napi parancsot bocsátott ki, a melyben névszerint elősorolja azokat a polgárokat, a kik az orosz hatóság által rájuk vetett adót önkéntesen befizették, s tu-

dajta, hogy át vannak adva a forradalmi verbiroságnak. A megnevezettek közül öt lengyel, három orosz, kettő német, kettő pedig zsidó. Azt hiszik, a lesz a büntetésük, hogy egy sokkal nagyobb összeget fizessenek a lengyel nemzeti kormánynak, mint a mekkora az orosz adó volt.

Ujabbak. Lemberg, oct. 20. Moszczenika megett Rozanki község erdősegeiben, a határszáron egy új felkelő csapat alakult, mintegy 200 emberből. Tegnapelőtt Kulikownál egy rubaszállítmányt foglaltak el; három delnőt, a kik a szállítmányt kísérték, fogva ide hozták.

Berlin, oct. 21. A mai reggeli lapok tudósításokat közölnek az első foku választás eredményéről. Berlinben az előbbi többség erősült. A tartományokban, a melyekből eddigelő tudósítás érkezett, a városok hasonlóan az előbbi többség értelmében választottak. A vidéki választások eredménye még nagy részt nincs tudva.

Páris, oct. 10. A mai „Moniteur” közli Delangle-nak a senatus első alelnökévé történő kinevezését. A császár hasonlóan az elizeumi mezőn nagy szemlélet tartandó a császári gárda felett.

Stockholm, oct. 29. Az egész svéd sajtó, egyetlen lap kivételével, egyhangulag állítja, hogy a szerződési pontok Dániával tökéletesen meg vannak állapítva; hanem a hiteltelenség akkor fog történni, ha a német végrehajtó csapatok megindulnak.

Vera Cruz, sept. 10. A községek folytonosan Miksa főhercegre szavaznak; a népesség fele már ő fensége mellett nyilatkozik. Azt hiszik, november közepéig az egész birodalom bevégzi a szavazást s az eredményről szóló hivatalos okmányokat januárius elejéig megküldhetik a főhercegnek.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DANIEL.

RAKTÁRUNKBAN
található

SELYEM GYAPJU

és
POPELINÉ SZÖVETEK

Kész felöltönyök,

CHALE és KENDŐK

gazdag

KIVÁLASZTÁSBAN.

KÜLFÖLD

ÚJ SZÖVETEINK

megszerzése

MINDEN IDŐSZAKBAN

személyes

BEVÁSÁRLÁSUNK

által

ESZKÖZÖLTETIK.

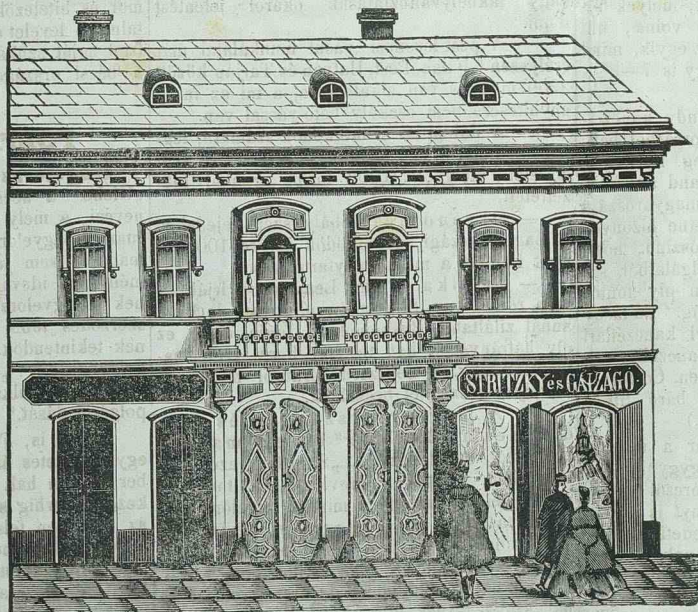
STRITZKY és GAJZÁGÓ

Kolozsvártt

közép-utca 542 szám alatti

női- és férfi divat-terme

szíves látogatásért esedez.

(232)

A ruhák helyes állásáért kezeskedünk.

Mindenmü szövetek, nagyobb kényelem végett, kiválasztásul a lakásba is elküldetnek.

(230)

Egy jól nevelt, erkölcsös magaviseletű ifju, kinek a kereskedéshez kedve is van, felvétetik illő feltételek mellett Kolozsvártt

STEIN JÁNOSNÁL.

(1-3)

(229)

Haszonbéri hirdetmény.

(1-3)

A Sztojkaik fürdő minden épületjeivel, étel és ital árulási joggal, valamint az ásvány viz kereskedéssel, több évekre haszonbérbe kiadó. Bővebb tudósítást személyesen, vagy bérmentes levelek által kaphatni a tulajdonosnál, Kolozsvártt belső-szén utcza-bau 159 számú háznál, földszint.

(231)

Haszonbérbe adandó jószág.

(1-3)

A Kolozsvári ev. ref. főtanodának győrvásárhelyi, pányiki, inaktelki és gesztrágyi részjóságára folyó 1863 ik évi november 2 tól hat évre haszonbérbe levő adandó, bérleti kívánók, az e tárgyban közzétett előleges hirdetmény kiegészítésül értesítetnek, hogy a haszonbérbe adás zártlívbeli ajánlatok (offert) útján fogván történni, ajánlataikat zártlívben, az igért összeg 10%-át bántapénzül mellékelve, folyó évi november 2-a déli 12 óráig, Ocsvai Ferencz ev. ref. tanárhoz (b. farkasutca 56 sz. alatt) adják be, a hol a szerződés részletes feltételeivel is megismerkedhetnek.